

Sağlıkta Dönüşüm Programı ve Gerçekler

Erinç Yeldan, 12 Ocak 2005

“Sağlıkta Dönüşüm Programı” AKP hükümetinin Dünya Bankası ve IMF gibi uluslararası kuruluşların doğrudan gözetim ve yönlendiriciliğinde sağlık sektöründe yürütmekte olduğu düzenlemelerin genel adıdır. Bu programın ana eksenini oluşturan düzenlemeler şunlardır:

- Genel Sağlık Sigortası ve Temel Teminat Paketi;
- Birinci basamak sağlık hizmetinde sağlık ocaklarının yok edilmesi ve aile hekimliği sistemine geçilmesi;
- SSK sağlık kuruluşlarının Sağlık Bakanlığı’na devri ve özelleştirilmeleri için alt yapının hazırlanması;
- Tüm sağlık çalışanlarının sözleşmeli personel olarak çalıştırılması.

Program bir bütün olarak değerlendirildiğinde, AKP hükümetinin esas amacının sağlık hizmetlerini piyasa koşullarında üretilecek ve satılacak bir ticari mal olarak özel sermaye kuruluşlarına devretmek olduğu açıkça görülmektedir.

Genel Sağlık Sigortası (GSS), sosyal güvenlik reformu ile birlikte Sağlıkta Dönüşüm Programı’nın en önemli unsurudur. Ancak, 29 Temmuz 2004 yasa taslağına göre “yeni bütünlük bir yapı altında ... GSS’nin sağlık hizmeti sunması düşünülmeyeceği gibi, SSK’da olduğu üzere eczane işletmesi yapması da düşünülmemektedir” (sf.27). Buna karşın, “bireylerin sağlıklarının korunması ve hastalıklarının önlenmesi için ... *Aile Hekimliği*’ne dayalı *Birinci Basamak* hizmet modeline *uygun bir finansman modeli* geliştirilecektir”. Daha ileri tetkik ve yatarak tedavi gerektiren hallerde ise “*.kendi gelirleri ile giderlerini karşılayabilen, çağdaş işletmecilik esasları ile yönetilen, hizmet sözleşmeleri ile çalışan, idari ve mali açıdan özerk, İkinci Basamak* hizmet sunumu modeline *uygun bir finansman modeli* geliştirilecektir”. (sf 28).

Bu aşamada “... sağlık hizmetleri geliştirilecek *hizmet sözleşmeleri ile satın alınacak*”; “*gerçekçi fiyatlandırma tespitinin yapılabilmesi için* modern ölçme ve izleme yöntemleri uygulamaya konulacak”; ve “*ayaktan tedavi ve gününbirlik tedavi uygulamaları gibi maliyetleri düşürecek uygulamalar* hayata geçirilecektir”. (sf 28).

Program tüm vatandaşlarımızı GSS kapsamı altına almayı taahhüt etmektedir. Ancak burada taahhüt edilenin bir sağlık hizmeti olmaktan ziyade, vatandaşlarını öncelikle kar ve maliyetlerin düşürülmesi dürtüleriyle çalışan sağlık işletmelerinin korunmasız birer müşterisi haline dönüştüren bir yönetim anlayışını uygulamak olduğu çok açıktır. Nitekim taslak 29. sayfasında “Temel Teminat Paketinin kapsamı belirlenirken ... *finansal açıdan uygulamaları tehlikeye sokacak* istisnai başlıklar ve hizmetler paketin içinde öncelikle yer almayacaktır” hükmüyle vatandaşların, örneğin kanser gibi, ağır finansal yük getiren hastalıklardan uzak durmasını öğütlemektedir!

AKP hükümetinin getirmeyi arzuladığı sağlık sisteminde, hasta ayakta tedaviyi yeterli gören muayenecilik hizmetleriyle yetinecektir. Bundan daha fazlasını talep eden “müşteriler”, “çağdaş” sağlık işletmelerinden parasına göre sağlık hizmeti satın almak durumundadır. Dolayısıyla, GSS’de çizilen çerçeve, **Ankara Tabipler Birliği**’nden **Dr. Tufan Kaan** ve **Dr. Selçuk Atalay**’ın sözleriyle “hem sosyal güvenliğin, hem de sağlığın kamusal niteliklerinin ortadan kalkması ve kendi kaderlerine terk edilmesi anlamını taşımaktadır. GSS, sağlık hizmetleri sunumunun işletmeleştirilmesi, sağlık hizmeti talep edenlerin müşteri konumuna gelmeleri ve toplumsal ihtiyaçların değil, karlılığın esas alındığı ve buna uygun olarak her bir hizmetin parça başı ücretlendirildiği bir modeldir.” (*SSK Gerçeği*, Kasım 2004, www.ato.org.tr).

Böylesi bir dönüşüm sonunda zaten son derece adaletsiz bir yapı sergileyen ulusal gelirin dağılımı daha da bozulacak ve Türkiye yoksulluğun arttığı ve sosyal sınıflar arasında uçurumların derinleştiği bir ülke olmaya sürüklenecektir.

Sağlıkta Dönüşüm Programı’nın ikinci önemli unsuru da 148 hastahanesi, 212 dispanseri, 202 sağlık istasyonu, 9 ağız ve diş sağlığı merkezi, 2 hemodiyaliz merkezi, 1 huzur evi ve 1 ilaç fabrikasıyla SSK’nın tasfiye edilerek Sağlık Bakanlığı’na devredilmesi projesidir. Böylelikle SSK sağlık kurumlarının özel sermaye gruplarına birer rant transferi olarak özelleştirilmesinin önü açılmış olmaktadır. Nitekim 21 Temmuz 2004 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 5220 Sayılı “Sağlık Hizmetleri Temel Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile *Maliye Bakanlığı*, “Sağlık Bakanlığı’na tahsisli taşınmazlar ile Sağlık Bakanlığı kullanımında bulunan diğer taşınmazlardan gerekli görünenleri, ... *mülkiyetinin Hazine’ye bedelsiz devrinden sonra*” satmaya yetkili kılınmıştır. (Dr. Kaan ve Dr. Selçuk, *a.g.y*). Yani, Sağlık Bakanlığı’na ait tüm sağlık kuruluşlarını satma yetkisi Maliye Bakanı Kemal Unakıtan’a verilmiş durumdadır. Kamu malına ve kamu hizmeti kavramlarına “babalar gibi özelleştireceğiz” anlayışı ile yaklaşan bir siyasi görüşün Türkiye’yi nerelere götürmek isteyeceği şimdiden bellidir.

Nihai tahlilde ise sorunun özü şudur: Türkiye, uluslararası işbölümünde yüksek borçlu bir ülke olarak gözükmekte ve öncelikle borçlarının çevrilmesi görevi yükümlülüğüyle, IMF ve ulusal ve uluslararası finans sermayesi tarafından denetim altında tutulmaktadır. Öte yandan 2003 ve 2004 Türkiye’inde çok yüksek tempolu büyüme ve kamu sektöründe ulaşılan faiz dışı fazla bütçe hedeflerine rağmen borç yükünün azaltılamadığı gözükmektedir. Kamu harcamalarındaki kesintilerin ve vergi gelirlerinin de sınırına gelinmiş olduğu izlenmektedir.

Dolayısıyla, Sağlıkta Dönüşüm Programı özünde, gerek IMF’ye gerekse ulusal ve uluslararası sermaye çevrelerine aktarılacak yeni kaynak arayışı içinde olan tarikatlar koalisyonu AKP’nin kısa dönemde gerçekleştirmeye çabaladığı bir rant transferi ve güven tazeleme operasyonu olarak değerlendirilmelidir.